Ч. 246 (745). Львів, четвер дня 1. падолиста 1917. Рік III.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

Ціна примірника 10 сот. На провінції 12 сот. В занятих територіях 6 коп.

політична, економічно-суспільна й літературна часопись. (Редакція: Руська ч. 3).

Виходить що дня рано кромі понеділка.

Умови передплати у Львові:	
На рік	24·— К.
піврoку	12·— „
чвертьроку	4·— „
місяць	2·40 „

В краю і державі:	
На рік	32·— К.
піврoку	16·— „
чвертьроку	8·— „
місяць	2·70 „

За границю:	
В Німеччині	37 мар.
В Америці	11 дол.
В инших державах	54 фр.

Щось кроїть ся...

Львівська „Gazeta poranna“ з дня 31. жовтня містить під заголовком „Нова евунціяція в справі Польщі“ телеграфічну вістку, що „в польських кругах політичних надіють ся, що вибраком [illegible] ся вижа[illegible] в польській справі“. Дальше [illegible].

В безсумнівній звязи з вісткою стоять і промови виголошені польськими членами палати вельмож: дром Біліньскім і еп. Теодоровичем. Др Біліньский жалував ся, що створено самостійне королівство польске без Галичини і ніхто при тім не питав ся Поляків о їх волю, та найважнійше те, що сказав др Біліньский про „справу установленя східних меж Королівства Польского і про справу династії.“

„Два великі питаня — говорив речник Поляків — треба розвязати: установленє східної границі відповідно до історичних [illegible] потреб [illegible] польського народу в [illegible].

Поляки спокійно і з надією ждуть розвязки обох сих питань. Хоть природно польська справа, що дотикає ріжних держав, належить перед форум мирового конґресу, Поляки не мають довіря до держав коаліції (!), котрі для них нічого не в силі зробити.

Довіряємо осередним державам, виходячи з засновка, що інтереси польского народу на довго звязані з їх інтересами.

Маємо особливо довіре до молодого цісаря як голови славної династії, якої історична думка годить ся від віків з нашою престарою Ягайлонською ідеєю державного співжитя вольних народів“.

Як довідуємо ся з Відня, [illegible] в справі будучности польської Корони [illegible].

Похорони бл. п. Дра Евг. Олесницького.

Др. Евген Олесницький спочив у Своїм Стрию, в столиці Свого Підгіря, серед дорогого Йому народу, в укоханій Ним рідній земли. — Сумовите осінне сонце цілувало своїм холодним промінем Його домовину а від зарисовуючих ся оподаль верхів Бескиду нїс буйний вітер жаль і тугу зеленої Верховини, що стільки років мала Покійного своїм заступником і котру Він перший збудив до національного житя. — Спочив Др. Евген Олесницький побіч своєї одинокої дорогої доні, щоби там в тім Своїм Стрию відпочати по чотирох майже десятках літ національного труду та муки дожидати слушного часу, коли настане вимріяна Ним хвиля визволеня нашої неватної землі. — А провадила Покійного на вічний спочинок непроглядна громада Українців і не Українців. Стрий, Підгіре і цілий край, делеґати всіх українських центральних товариств та делеґати всіх орґанізаційних центрів Галичини.

Хоронено дра Олесницького так, як нарід хоронив свого князя.

Його похорони були хоч жалібною а великою національною маніфестацією. — Вплив і орґанізаційне значінє дра Олесницького проявили ся в Його похоронах ще раз по Його смерти.

Тлінні останки Покійника прибули до Стрия вечером у понеділок і тогож самого дня прибула до Стрия високодостойна вдова по Покійнику, Марія Олесницька та родина.

Так само прибули до Стрия вечером в понеділок луцкий Владика о. Боцян та часть послів і делеґатів львівських товариств.

Другого дня, в вівторок рано зачала ся похоронна відправа на дворци панахидою, котру відправив преосвящений Боцян в сослуженю 30 священиків, серед яких бачили ми найчільнійший репрезентантів національного труду Стрийщини, Сколівщини, Жидачівщини і т. д.

По панахиді привитав вертаючого на віки до Стрия провідника Підгіря орґанізатор Стрийщини др. Калитовський.

Домовину покриту вінцями зложено на возі покритім килимами а запряженім трьома парами підгірських коней. — Сільські Соколи і Січовики — в недостачі мущин, що пішли на війну, самі молоденькі хлопці — перенесли труну на своїх рамєнах з ваґону на віз та творили при возї через цілий час похорону почесну сторожу.

О пів до 12-тої надійшов поїзд зі Львова, котрим прибули Екcц Митрополит Шептицький, численні гості, делеґати львівських товариств, та решта послів. — По короткім привитаню Митрополита на дворци місцевим парохом та духовенством та дром Калитовським і о. Ніжанковським — орґанізаторами повіту — та по представленю Митрополитови представників військових властий, похоронний обряд, котрий провадив Екcц. Митрополит в супроводі преосв. Боцяна, крилошанина Чапельського та понад 50 священиків.

Похоронний похід поступав улицями попід Народний Дім, через Ринок до парохіяльної церкви. — Похід ішов слідуючим порядком: Школи, стрілецька орхестра, процесії, хор молодежи і Стрільців, Митрополит, духовенство, карaван, Родина, посли, делеґати орґанізацій кравих і стрийських, делеґати Стрілецтва, репрезентанти правительних властей і делеґації місцевих австрійських і німецьких команд, а за ними і побіч непроглядні товпи селянства і інтеліґенції. По важнійших точках дороги відчитували оба Владики Євангелія, а усю дорогу на переміну то хор то музика співали і відгривали похоронні марші.

Ось так двигав ся кількинайцятьтисячний похід поволи улицями Стрия аж до церкви. — До церкви, до якої внесли домовину на своїх плечах Соколи і Січовики, впущено лише обмежену скількість осіб, а то духовенство, Родину, послів, делеґатів товариств і репрезентантів властий.

Митрополит в сослуженю всього духовенства відправив панахиду, а о. сов. Матковський виголосив жалібну проповідь, в котрій схарактеризував Покійника як практичного християнина, що творенем добра всім ближнім, свому народови, сповняв Христові заповіди та що болівши ціле житє за свій поневолений нарід, заслужить собі у Всевишнього живот вічний а в свого народу вічную память.

По послїднім цілованю, що відбулось при потрясаючім співі хору Стрільців та молодіжи, Соколи і Січовики винесли домовину назад на покритий килимами віз і Покійний рушив в останню дорогу — на кладовище, щоби спочити в родинній гробници побіч своєї дитини.

По 2-гій годині станули тлінні останки над гробом. — Екcц. Митрополит з духовенством відправили знов панахиду, почім наступили промови.

По програмі перший промовляв з рамени Української Парляментарної Репрезентації пос. др. Кость Левицький, дальше від „Сільського Господаря“ пос. др о. Онишкевич, від „Просвіти“ о. сов. Лежогубський, від „Дністра“ др Гвоздецький, від наукового тов. ім Шевченка проф. др Раковський, від товаришів шкільних і перших ідейних товаришів Покійника тернопільської студентської Громади о. сов. Бурачок. Бесідники освітлювали з ріжних сторін діяльність Покійника і його значінє для народу та славили його заслуги і прикмети душі та ума, яких память остане в народі від роду в рід.

Надпрограмовим а дуже сердечним та щирим інцидентом була промова зелізничого робітника Поляка незвісного нам на жаль імени, що по польськи в короткій простій, а дуже теплій і прямо з серця пливучій промові заявив, що з припорученя організації зелізничих робітників прийшов зложити останній поклін правдивому оборонцеви робучого народу, котрий для поправи долі робучих мас, а з окрема зелізничих робітників дуже богато зробив. Робучий нарід уміє бути вдячний і як окружав Покійного вдячністю, пошаною і довірем до самого гробу, так і висказує Покійному устами речника і на позагробову дорогу. Останній промовляв Екcц. Митрополит. Короткими а дуже горячими словами, голосом що губив ся хвилями серед сліз схарактеризував Митрополит всенародну втрату, але й візвав мимо великого удару не тратити надії і не опускати рук, але за світлим примiром Покійного трудитись для народу.

Загунало останнє „вічная память“, труну спущено у гробницю серед плачу вдови, родини і всіх присутних та гріб запечатано. Др. Олесницький спочив у своїй земли, а непроглядні товпи стали о год. пів до 4 тої розходитись розмавляючи про заслуги та про житє Покійного.

В пів години по укінченю похорону зібрались запрошені стрийською орґанізацією найвизначнійші погребові учасники, а іменно Владики, посли, присутні на похорої делеґати властий, повіту, армії, делеґати укр. інституцій з міста, повіту і краю, духовенство і т. д.

У великій салі збудованого Покійним Народного дому, де свого часу Покійний своєю красноріччивістю одушевляв тисячі народа та де свого часу гордив ся вислідами української стрийської вистави, на поминальну тризну. До уставленого в підкову велетенського стола засіло 150 осіб. На першім місци Митрополит Шептицький. На самім покутю виднів у чорнім серпанку портрет Покійника, а вся саля була чорно оббита. На тетраподі виднів хрест між свічами, а перед хрестом по нашому старому звичаю бохонець хліба. Тихо та сумовито відбувалась тризна. Півголосом лише ведено розмови про Покійного згадувано лише його діяльність та побут у Стрийщині та ділено ся вражінями і з величавого похорону. При кінци тризни були три короткі промови.

Директор др. Федак дякував від аранжерів похорону Владикам, духовенству, послам і всім присутним за пошанованє памяти Покійного. Посол др. Цеґельський промовив як наслідник Покійного у заступстві округа заявляючи, що буде намагатись по силам бодай в дрібній части заступити Покійного, якому рівні нема серед нас. Новий посол округа візвав присутних не падати духом. Найкрасше сповнить ся завіщанє Покійника та найкрасший сотворить ся Йому памятник, коли всі посвятимо всі свої сили для осягненя ідеалу, якому служив По-

війний. Покійний був так великим діячем, що своїм приміром ще й з домовини творить нове житє. Др Каликовський, як голова повітової організації, візвав присутних підписати петицію до ради міста Стрия, щоби в часть Покійного улицю Трибунальську, при якій Покійний довший час жив, назвати іменем дра Евгена Олесницького. Зазначив при тім, що Покійному завдячали богато всі без ріжниці народности і віри. Петицію підписали всі присутні, на першім місци оба Владики, посли та присутні заступники властий, надрадник намісництва керманич Старостства Чепельовський, президент суду др. Кульчицький, оба пароки греко-кат. і римо-кат. і т. д.

Останний промовив брат Покійного о. декан Олесницький з Переволоки. Іменем родини дякував усім за участь в похороні.

По тризмі відправив Митрополит перед хрестом панахиду, при котрій співали всі присутні. Точно о 6 ій годині замовкли останні звуки сумного „вічная память" і посторонні удали ся на дворець, щоб відіхати домів. Ексц. Митрополита відпровадила вся стрийська громада на двірець, а укр. панночки вручили йому прегарні цвіти.

Так закінчив ся жалібний день. Вдова Вп. Марія Олесницька лишилась поки-що в Стрию. Годить ся при кінци зазначити, що аранжерами походу були о. сов. Ніжанковський та інжінер Дутка, котрі чимало причинились до піднесеня його величавости та звеличаня тим памяти Покійного.

Гостина Митрополита в Українських Січових Стрільців.

Стрілецька делеґація притиснена до стіни, заглядала крізь голови иньших делеґацій на величну постать Митрополита, що повертав з московської неволі у свій столичний город — Львів. Чи сподівав ся тоді хто, що в короткій Митрополит загостить власне до тих Богом і людьми забутих Стрільців ?!..

На 27. X. вечером заповіджений був приїзд Владики до постою Вишколу УСС. Вже з рана готовили ся Стрільці на привитанє Достойного Гостя.

Отаман Коссак і полевий духовник УСС. Базилевич виїхали напроти него до Львова. — Табор прибрано хоругвами і сосниною. На тих довших, деревляних казармах нікола ще не повівали так густо синьо-жовті хоругви, ніколи не гостив у їх стінах український Владика.

Вечером заїхав на стацію потяг, що привіз Митрополита.

Ту ждав на нього офіцирський збір з комадантом Вишколу УСС. підполк. Слюсарчуком на чолі.

При звуках стрілецької орхестри вийшов Митрополит з вагона, перейшов попри рядом уставлених офіцирів і зблизив ся до виходу. Ту привитав його підполк. Слюсарчук тими словами:

„Ваша Ексциленціє, Пресвященєйший Владико! Як командант Вишколу Українських Січових Стрільців іменем своїм, іменем офіцирського корпусу і іменем підчиненої мені мужви, маю честь повитати Вас Високодостойний і Дорогий наш Гостю!

День 27. жовтня золотими буквами буде записаний в історії стрілецтва. Сей день, коли очи Стрільців мають щастє оглядати князя української церкви, провідника українського народу, мученика за католицьку віру, мученика за свої народні і династичні почуваня. Витайте серед рядів стрілецьких, витайте між тими, що йшли і підуть слідом Вашої дороги, дорогою борби за правду, за волю народа. Благословіть молодих лицарів на побіду нашого народа, на побіду нашої держави і монарха!"

Митрополит зворушеним голосом відповів:

„Дякую за привитанє щире і сердечне, яке Ви мені нині зготовили. Я з далекої, холодної, суздальської тюрми летів до Вас думками, скільки разів почув про Ваші славні подвиги на полі бою, А і мої товариші недолі, що ще дотепер тужать зі Сибіру за рідним краєм, разом зі мною летіли думками до Вас, Дасть Бог, а мир сотворить ліпші условини до спільної праці!"

Відтак через шпалер Стрільців перейшов Владика до повозки і поїзд рушив до табору Вишколу.

З Митрополитом приїхав о. шамбелян Юрик, підполк. Ґужковський і капелян.

Перед вїздом у бараки виставлено тріумфальну браму, на якій виднїла світляна напись: „Витай нам!"

Повозки спинили ся коло оф. столової. — Митрополит зліз і подав ся на вечеру.

Вечера відбула ся в стисло в стрілецькім кружку.

Митрополит оповідав підчас того дещо зі своїх переживань підчас вітретялітного перебуваня у неволі.

Згадував про початки революції та про деяких стрілецьких офіцирів, що брали чинну участь у аґітації проти царату.

Свобідна поговірка протягнула ся до 11 год вечером, почім Митрополит удав ся на спочинок.

У неділю рано о год. пів до 9 мала відбути ся Служба божа. На се свято приїхав комадант корпусного вишколу полк. Розенмаєр, отаман Тарнавський з делеґацією офіцирів із поля, делеґація С. Коша і богато наших штабових офіцирів,

На площі вправ уставлено вівтар украшений сосниною і цвітами, Перед ним уставив ся походовий курінь і новобранці Вишколу,

Прекрасна погода сприяла сьвятови. Осінне сонце золотило наддністрянські луки, повялі ліси, пожовклі стерні. Широкий Дністер блищав як величезна мідяна змія і далеко на обрію зникав між лугами.

Дивлячись на довгі ряди уставлених Стрільців, на прапор (який Стрільці дістали від львівського жіноцтва), що маяв і лопотів на вітрі — приходила на гадку Стрипа.

Два роки вже минуло з того часу, як ми на широких, подільських полях слухали служб божих. Скільки то змін у нас!..

Курат о. Іжак у неволі. Богато товаришів-офіцирів також. Богато впало під Потуторами та Конюхами.

А скільки то Стрільців бракує ?!..

Скільки то калік розсіяло ся по галицькій Україні !..

Митрополит читав голосно службу божу. А вітер розносив його слова і стелив їх над Стрільцями і над народом, що з околиці зійшов ся.

По богослуженю промовив Владика до Стрільців.

Говорив про обовязки супроти народа і церкви, про славну традицію, передану нам предками, про добрий примір який ми маємо лишити в спадщині внукам. Говорив твердо і рішучо, а кожде слово його падало на добру почву, на молоді щирі душі.

Скінчив. Заворушив ся народ, тільки Стрільці стояли на місці.

Склонив ся прапор перед Владикою і той поблагословив його.

По сім гості перейшли на недалекий горбок і почала ся дефиляда.

Перейшла 36 сотня, як прапорова, відтак 33, 34, 35, 37 і 38 і булава.

І знова при дефиляді прийшла на згадку Тудинка над Стрипою.

Наглядна ріжниця між теперішним, а тодішним станом. Тоді ще йшли Стрільці більше свобідним, але еластичним ходом, І то власне надавало йому зовсім иньший характер від війського. Тепер йдуть машиновим темпом справно, але бездушно.

Нині часи, нинї вимоги.

По дефиляді рушили гості в сторону бараків. Ту на брамі повитав Митрополита отаман Коссак, як командант табора Вишколу УСС.

Владика переходив з бараку до бараку оглядав уладжене, розпитував хлопців про все інтересував ся всім...

На пів до 1 год назначений був ґалевий обід.

Саля столової велика і гарно прибрана. На стінах портрети Шевченка, гетьманів і богато рисунків та мальовил стрілецьких малярів. На почетнім місці, вбраний зеленню і лентами портрет Митрополита

Довкруг столів засіло около 60 учасників.

Перший промовив полковник Розенмаєр вносячи тоаст на честь цісаря. Музика заграла державний гимн, якого присутні вислухали стоячи.

„Ваша Ексцеленціє! Високодостойний і Дорогий наш Гостю! Вернули Ви Ексцеленціє з тяжкої неволі, вернули на свій митрополичий престол, і попри безмірний обсяг Ваших обовязків ласкаво навідали Ви Стрільців, вас жовнірів. Велике сьвято у нас, велика честь для нас. Велика вдячність Вам від нас, Ексцеленціє!

Я і мої славні товариші, які дали докази любови вітчини, почуваємо ся до глубокої вдячности за Вашу, Ексцеленціє ласкаву гостину. Сро, одноманітне житє, житє твердого обовязку, тяжка жовнярська школа.

В ші відвідини — яскаві промінь в нашім житю!

Підношу отсю чарку на Вашу честь, Ексцеленціє, на гаразд, на досвідні успіхи Вашої праці в глубокім переконаню, що на все остаєте ясним проміньом у житю Стрільців.

Його Ексцеленція. Митрополит граф Шептицький нехай жиє! Слава !!"

Всі стоячо вислухали промови, а музика заграла народний гимн.

Митрополит подякував в теплих щирих словах за привіт і вніс тоаст на честь усього Стрілецтва.

Полинула з грудий присутних могуча пісня „Гей у лузі", що стала ся немов стрілецьким гимном. Перейшла вона з нами крізь гори і доли, була з нами в добрих і злих хвилях і через те нам така дорога.

Відтак ще промовляв підп. Ґужковський, підносячи заслуги Митрополита для народу і церкви.

По обіді відїхав Митрополит до С. Коша. Побут Його лишив у Стрільців незатертий, гарний спомин і ту свідомість, що чільні одиниці нашого народу на нас ще не забули.

Табор, дня 28. X 1917.

Р. К.

Війна.

Хто проводить офензивою?

„Morning Post" обговорюючи офензиву на Італію подає, що офензивою проводить Макензен та що се є не мало важним фактом в офензиві.

Побіда над Сочею.

Австрійський ґенеральний штаб підносить, що добича дванайцятої битви над Сочею далеко перевисшає добичу галицької офензиви в 1915 р. І справді вислід залевий шестадневних боїв великий понад всяке сподіване. Число добутих гармат доходить до 900, число полонених 130.000 людий. Чівідале занято, Горіция знов в наших руках, Удіне впало. Від моря аж до карантійської височини цілий італійський фронт або зломаний, або захитаний, або в дикій утечі. Все, що Італійці в одинайцятьох битвах серед величезного вкладу сил та середників і нечуваних втрат осягнули, пропало, весь вислід їх півторарічного змагання їм відобрано.

Наступ розпочав ся 24. трьома кольонами. Німецька кольона оперувала в долині від Тольмайн проти Капфрайт, австрійсько-угорська над горішною Сочею, третя група, зложена з баварських, пруських і австро-угорських відділів, переломлювала ся коло хребта Кольоврат. Наступ відбував ся після найміцнійших і найліпших правил воєнної штуки.

Наступаючі кольони перли долиною, полишаючи на боці горби на право і на ліво.

Так відтято цілу систему Крн, заки Італійці були в силі хопитись протимір. Взагалі вислід мав цілковито пятно побіди переляку. Італійська управа армії ожидала наступу, але не на місци, де він справді відбув ся, не з такою силою і скорістю, який його справді цілував. Длятого там, куди зйшов ворог, не мали Італійці резерв під рукою.

Отже в полудне 24. жовтня добули Баварці Кольоврат. Через те взято в полон майже пять італійських бриґад та мало що не цілу італійську артилерію на Крн.

Слідуючого дня був ворог захитаний також на височорівні Баїнзіца; та вже було за пізно. Наказаний загальний відворот на тій части фронту не міг вже відбути ся в порядку. Передовсім годі було забрати гармат. Через те величезні втрата в гарматах і полонених.

Писати історію сеї важної події ще завчасно. Підвести тільки треба значінє заняття Горіції, Чівідале, Удіне, Монте Саято, Монфальконе і ин. Завчасно ще також предсказувати щонебудь про вплив сеї побіди на покінчене війни.

Вплив побіди над Сочею на мир.

БУДАПЕШТ. Acht-Uhr Blatt доносить з Берлина: Увага, з якою слідять побідне посуванє наших військ над Сочею, далеко більша, як та, котру викликала остання офензива на заході. Причина сього в тім, що теперішні події над Сочею становлять найважнійшу фазу світової війни.

Вислід досн не дасть ся ще обчислити, але буде мати в кождім випадку великий вплив на скорий мир. Італійське правительство та управа армії намагають ся вправді й дальше укрити велике пораженє, та вони не в силі заперти великому закколотови в політичнім житю Італії. Італійський нарід знає, що стоїть над берегом пропасти.

Анґлійська поміч для союзників.

АМСТЕРДАМ. Премієр Льойд Джордж виголосив передвчера в низшій палаті бесіду, в котрій сказав між иншим: Не вагаю ся зазначити, що справу союзників стрінуло би велике нещастє, коли би не анґлійська фльота. Росія була би в дійсности безборонною, коли би не наша фльота. Було би передвчасно говорити, що бльокада анґлійської фльоти є цілковитою супроти отвертих дверий від Балкану. Що до великої фльоти, то не мала вона богато нагоди, щоби виказати, що створило її славу, та се не було її виною. Переходячи до обговореня армії, сказав премієр: Наш первісний експедиційний корпус числив 160.000 людий, тепер виносять анґлійські експедиційні сили понад 3.000.000 людий. Се великий триюмф орґанізації.

Італійська границя замкнена.

ЛЮҐАНО. (Тиб.) Італійська границя цілковито замкнена. Як причину подають рухи військ Можливе однак також, що й події в нутрі краю могли бути в сім рішаючими.

Положенє італійських армій.

БЕРНО. До Journal de Geneve пишуть з Медіоляну: З позиційної війни переходимо в війну движиму. Італійський відворот доконав ся систематично, хоч жертви є бомючі. Положенє є порівнано з маєм 1916 р. і офензивою в Трептенті поважнійше, але при тім менше непокояче. Поважнійше тому, що італійські лінії відперті на ширшім фронті і більшої глибини, менше непокояче, бо навіть серед найкориснійших обставин виключене окружене італійського війська.

З польських справ.

(Уведене Реґенційної Ради. — Голос архієпископа Теодоровича. — Поляки в державах коаліції.)

У Варшаві відбулась торжественна інтронізація Реґенційної Ради, польського правительства, котре має покликати президента міністрів, а той утворити кабінет. Поляки дістають отже власне правительство, яке з часом має обняти управу на всіх областях суспільного житя, а відтак установити форму правліня, значить, утворити конституційну монархію з королем на чолі. Та не видно між Поляками великої радости з приводу сього великого кроку в будові власної держави. У дописях до львівських та краківських польських часописий чути наче оправдуваня, а далі мενторованє польської суспільности, щоб вона не відносила ся зі занадто великими вимогами до Реґенційної Ради, бо та рука, що має будувати польську державу, „мусить одночасно втирати сльози, гоїти рани, направляти кривди, відвертати голод і хоробу, викликану теперішною війною“.

Коли польський нарід наділить довірєм Реґенційну Раду і згуртує ся коло творенного нею правительства, „то ніяка внєшна сила не потрафить накдонити його зректи ся своєї волі і своїх прав“. Введене Реґенційної Ради се перевага чинників активістичних над чинником невтральним. Реґенційна Рада обняла правліне під кличем енерґії, розваги і лучности.

„День уведеня Реґенційної Ради не є так днем бликучим і яскравим, як днем поважним, хвилею усвідомленя, основа будучого розвою“. Оттаке варшавські дописі доносять: Мовляв — се гарне, лише покажіть ще, що ви потрафите зробити. Є вже й тепер такі, які беруть лише конкретні зиски получені з уведеним Реґенційної Ради. І так „Gazeta 2 grosze“ не згадала ані слова за торжества при уведеню Ради, але на переді оголосила амнестію.

На всякий случай утворене Реґенційної Ради та передане їй правліня в Королівстві, се доказ, що осередні держави не обмежують ся на словах, але справді ставлять по змозі основи під нову державу.

*

Характеристичною для польського становища є промова архієпископа Теодоровича в палаті панів. Пригадує він те, що говорив про мову презеса Н. К. Н. дра Яворського з нагоди занятя Варшави. В тій мові є заява, що зєдинене неподільного Польського Королівства з неподільною Галичиною є підставою польських стремлінь; констатує, що Поляки в Австрії ніколи не мовчали про ідеали своєї будучини. В тій мірі цитує бесідник дискусію в галицькім соймі в 1868. р. і характеристичні слова намісника Ґолуховського, далі принятє польської депутації в цісаря 1848. і польську програму, усталену того самого року. Бесідник все держав ся лінії зєдиненя Галичини і Польського Королівства в Австрії.

Далі вказує бесідник на те, що оба цісарі справді дали основу під польську державу, але є ще другий тайний чинник, який саме буде обмежувати діяльність Реґенційної Ради, а саме адміністрація. Треба раз звести границі між обома окупаціями, а адміністрація повинна попирати польське правительство в дусі цісарських маніфестів.

В дальшім тягу своєї бесіди вказує бесідник на се, що невірне є твердженє, що Поляки не вірили німецькому народови з ненависти проти Німців. Поляки стоять занадно високо, щоби ненависть робити головним мотивом своєї політики.

*

Одночасно з будовою польської держави під крилами осередних держав йде праця Поляків в державах коаліції. Являють ся всякого рода вісти, політичні енунціяції, з якими сьогобічні часописи про око полемізують, в дійсности пильно занотовують всі вістки з тамтої сторони. І видно, що заінтересоване є не абияке, бо прим. про музика Падеревського є одна вістка, що він вступив до польської армії в Франції, инша знов, що він сидить у Вашинґтоні та враз з полковником Гузе збирає матеріяли для мирової конференції. Скрізь в державах коаліції йде жива аґітація за польською справою, утворив ся „polski Komitet Narodowy“ з Поляків в Америці, Франції, Росії й Анґлії, в цїли здійсненя народної проґрами Поляків. Комітет є формально признаний правительствами коаліції.

Вслід за тим становищем Поляків із за границі до осередних держав йдуть заклики до творення польських армій в Росії, Франції й Америці проти осередних держав..

Але всі Поляки без огляду на кордони стоять за зєдиненем польських земель „після традиції“ зн. за прилученем тільки українських областий, скільки лише дасть ся. Чи їм се справді вдасть ся і чи вийде їм се на добро — побачимо.

Наші полонені в Росії.

В наші руки попала брошурка напечатана сього року в Петрограді, в якій авторка її п. Ю. Дзюбінська, описує страшні відносини між австрійськими полоненими в Росії. Авторка опирає ся на таких жерелах: 1) на звітах чотирех делеґатів петроградського Виділу, котрі обїхали часть ґуберній Вятської, Олонецької, Архангельської, Петроградської, Новгородської, Костромської і головні табори середущої Росії та Сибіру; 2) на звітах священиків, що уділювали полоненим релігійну поміч; 3) на рапортах лікарів; 4) на рапортах посиланих до штабу; 5) на урядових рефератах; 6) на зізнанях наочних свідків і 7) на листах приватних осіб. Головним жерелом є звіти делеґатів писані якнайдокладнійше, з наведенем на кождім кроці доказів свідків.

Брошурка, як відчит виголошений в Петрограді, вийшла вже очевидно в часах російської революції і представляє відносини по таборах полонених за часів царату. Що й тепер там не ліпше діє ся, ба навіть як се знаємо з приватних листів і від людий, яким вдало ся втічи з російського полону, далеко гірше, се тут тільки зазначуємо.

Авторка ділить свою брошуру (зглядно відчит) на кілька частий. Того самого порядку будемо й ми придержуватись.

При будові зелїзниці.

Жахливі умови в Олонецькій і Архангельській ґубернії, куди висилають ся воєнних полонених на роботи при будові зелізниць, навіть в нормальних часах якнайфатальнійші, щож доперва тепер! Славна Мурманська зелізниця, за котру міністер Трепов дістав ордери, усмертила тисячі бранців—Славян: гинули з голоду, морозу, в страшних муках, десятками, сотками денно. На цілій лінії розкинені бараки для полонених. Се просто пивниці брудні, темні, тісні, повні насікомих. За ліжка служать нагі причі, без одробини соломи. Зимою мороз в них не до видержаня, а одиноке накрите то подертий плащ, часто мокрий від снігу по цілоденній праці. Всі бараки переповнені хорими на шкорбут. Їда полонених се переважно хліб і вода, або стухла каша; лікарської помочи майже нема. Бували дні зовсім без їди. Полонені працють при 40 степеневім морозі в літній одежі. Полонених, навіть умираючих бють немилосерно нагайками.

Подекуди в партіях від 200 до 300 людий умирало денно від 3 до 7 з морозу і голоду. В дачі Кончачерській пр. було в січни 1916 р. 306 полонених, а в цвітни вже тільки 36 здорових, 184 хорих, решта вмерла. В Котельници, ґуб. Вятської, знайшла делеґатка в однім лязареті полонених ріжних народностий з відмороженими руками, ногами та страшно покалічених. З сих людий, на думку місцевих лікарів, 90 вкоротці вимре. Се нещасні божевільні бідаки, на місци рук і ніг сторчать почорнілі кости. Їх привезено в такім стані з зелізничих робіт в Олонецькій ґуб.

В повітовім місті Орлові, Вятська ґуб., застала делеґатка 1600 полонених, привезених в ріжних часах партіями з зелізничих робіт з Олонецької ґуб., всі в безнадійнім стані. Острі ревматизми, пухлина ніг, запаленя легких, шкорбут, сухоти і т. п. хороби панують між ними в застрашаючий спосіб. До роботи женуть нагайками. Навіть божевільних і недужих мусіли власні товариші нести на роботи, щоби їх звідти, а не з бараків забирала смерть. Многі, що не могли дивитись на муки товаришів, відбирали собі житя. Про якусь винагороду за роботу нема й бесіди. Полоненим відбирали навіть ті гроші, які вони діставали від родини.

На закінчене кілька чисел. В цілій Олонецькій ґуб. працювало при зелізницях понад 40.000 бранців, з тих понад 10.000 померло в страшних муках, а ті, що лишились, після думки лікарів, або зовсім зруйновані на здоровлю, каліки, або не нормальні.

Дальше в Мялмиші на 600 полонених є 200 недужих на тиф, між ними 80 офіцирів. В Уржумі 3.000 полонених померло на тиф. В Слободску від 1915 р. до весни 1916 р. померло на тиф 2.009 полонени. В Орлові вмирає по 8—10 бранців денно, а останними часами (конець цвітня 1916 р) число померших доходить до 20 денно. Бараки є там радше трупарнями, бо трупи між живими лежать по кілька днів.

В землянках.

(Р. 1915 і перша половина 1916 р.).

На терені вайварських позицій, що тягнуть ся від балтійського моря від Меринґолем до берегів озера Пейпус, працює 3.000 австрійських полонених, самі майже Славяни. Працюють переважно при уряджуваню доріг, при укріпленях і окопах. Положене їх в ріжних місцевостях ріжне. Переважно страшне. Полонених майже всюди визискують. За роботу платять 10 до 30 копійок і нужденне удержане. Треба додати, що й та платня в половині не доходить до рук полонених, а пропадає в кишенях урядників. Замість мяса дають гнилу рибу. Через то панує там шкорбут і инші хороби. Полонені дуже кепсько одягнені. Через цілу зиму 1915 р. працювали в снігу по коліна, а мало хто з них мав цілі черевики. Плащі, блюзи, а передовсім сподні — чисті лахи. Біле мало хто з них має. Мешкають по вохких замкнених фабриках, млинах і т. п. Сплять на гнилій соломі. Від насікомих годі обігнатись. Деякі їх настоятелі се правдиві кати (пр. фельдфебель Місай в Омуті). Лікарської помочи майже нема. Ліків жадних. Недужих уважають правильно за симулянтів.

НОВИНКИ.

З днем 8 падолиста здержимо висилку всім, котрі до тої пори не вирівнають залеглости і не пришлють предплати за падолист.

— **Богослужене на військовім цвинтари в день лат. Всіх Святих.** З нагоди лат. свята Всіх Святих, відбудеть ся дня 2 падолиста с. р. о 9. год. рано на личаківськім військовім цвинтари у Львові торжественне богослужене за упавших героїв з промовою (по німецьки, польськи, українськи і угорськи): До участи в нім запрошуєть ся всі власти, заведеня, корпорації і духовенство. В цїли удержаня ладу буде площа коло каплиці від 8. год. рано військом замкнена, а доступ до неї буде дозволений тільки депутаціям, запрошеним гостям і офіцирам через головний вхід від Цетнарівської улиці; инші входи будуть призначені для цивільних.

— **До учительства!** Тому, що на поодинокі запити інтересованих не можемо відповідати, подаємо всему учительству до відома таке: Дня 17. жовтня явили ся у Президії Парляментарної Репрезентації голова учительського Комітету у Відні п. Іван Крайник і другий член виділу п. Іван Пхайк і представили їй слідуючі домаганя учительства: 1) Увільнене учителів від військової служби. 2) Справа військових причинків для родин покликаних до вій-

ська учителів. 3) Справа прискореня виплати дорожнечого додатку. 4) Справа одноразової підмоги для учителів, що потерпіли шкоду з приводу війни. Дальше обговорювано справу волинських шкіл і загальну справу культурально політичної натури. Президія віднесла ся до всіх тих домагань прихильно і прирекла доложити усіх старань до успішного їх полагодженя. Особливо заінтересував ся нашими справами п. посол др Олекс. Колесса, як містоголова Культурної Ради. Чи і о скільки будуть наші постуляти сповнені, покаже найблизша будучність. — За учительський Комітет: Іван Крайчик, голова. Стефанія Кіперівна, писар.

— **Німці в Галичині відзивають ся.** Берлінська „Deutsche Ztg“ містить кореспонденцію з Відня, в котрій зазначує, що Галичина не є польським краєм. Побіч Українців живе там значне число німецьких кольоністів, котрих заслуги коло піднесеня того коронного краю є великі. Німецькі кольоністи мали шкільництво, котре в тім краю служило як взір. Поляки підступом і насилою намагались те шкільництво спольщати. Обі німецькі гімназії стрінула вже та судьба. Хоч в Галичині є понад 200 німецьких громад, не мають Німці німецьких народних шкіл. Приватні німецькі школи, в числі понад 130, не зазнають жадного попертя з боку краєвих властий, а сойм відкинув всі петиції о поперте приватних евангелицьких шкіл для того, що мають викладову мову німецьку. Так само має ся справа з німецькими спілками, котрі є рівнож взірцеві. Краєві власти не дають їм ані сотика, бо не хотять завести у себе польської мови. Подань, доручуваних в німецкій мові, польскі власти безправно не узгляднюють, або полагоджують невичливо. Заступства в соймі Німці не мають зовсім, в противенстві до жидів, котрих інтереси в соймі знамениго заступлені. Не вільно отже забувати про інтереси Німців в Галичині.

— **Гумор екселенції Білінського.** На засіданю Палати панів дня 29 го жовтня сего року виголосив п. Білінський бесіду, в котрій порушив вперед господарсько фінансові справи нашої монархії, дальше зазначив, що всі — також Поляки — бажають мира, що в австрійській армії борять ся „міліони“ польських жовнірів оправдуван-Поляків, що вони в королівстві не підняли проти Росії революції і вкінці сказав: Дві великі справи треба розвязати: 1) Устален східних границь відповідно до історичних традиций і природної потреби експанзії, та 2) справу будучої династії. — Поляки з супокоєм і сильною надією ждуть на розвязку сих обох справ. Вони не покладають свого довіря в мировім конґресі (!), ані в державах коаліції (?) Ми (?) довіряємо (?) осередним державам (?), котрі показали, що можуть зділати великі річи. При тім виходимо з заложеня, що інтереси польського народу на довший час злучені з інтересами обох осередних держав. Покладаємо передовсім довіре (?) в молодім цісари, як голові славної династії, котрої історична думка годить ся від століть з нашою стародавною ідеєю Ягайлонів: державного співжитя свобідних народів...

Хто хоче екселенції Білінському вірити, нехай вірить. А що до „східних кресів“, скажемо подібно: хто хоче Поляків боятися, нехай боїть ся. Тимчасом в теперішних воєнних часах гумор не зла річ.

ОПОВІСТКИ.

Четвер, дня 1. падолиста 1917.

Нині: 1. падолиста гр.-кат. Иоіла пр., римо-кат. Всіх Святих.

Завтра: 2. падолиста гр.-кат. Артемія вмч., римо кат. День Задушний.

З ГОЛОВНОЇ АВСТРІЙСЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 31. жовтня 1917.

На Італійськім фронті:

Союзні армії полевого маршалка архикнязя Евгена посувають ся в горах над горішним Таліяменто і на венецькій низині після пляну вперед.

Шеф Ґенерального Штабу.

З німецької головної кватири.

З дня 31. жовтня.

Східний фронт:

На східнім і на македонськім фронті положене незмінене.

Італійський фронт:

Рухи посуваючих ся з каринтийських гір військ 14. і армії Сочі принимають задуманий управою перебіг.

Західний фронт:

Фронт пільного маршалка баварського наслідн. престола Руппрехта.

В середині фляндрійського боєвого фронту відбували ся вчера завзяті бої За розтягненим рано на цілий фронт від ліса Houthoulster аж до каналу Comines-Ypern барабанним огнем пішли через цілий день сильні англійські наступи між зелізницями, що ведуть від Ronlers через Landemarck і Zounebecke до Ypern. Розгін ворожого удару звернув ся проти місцевости Paschendaele, яку переходово втрачено. В нестримнім наступі випробуваних у приступах полків при скупленім співділаню артилерії взято село знов і вдержано вповні проти ново вих англійських наступів у завзятих пізно в ніч треваючих боротьбах. Наша піхота і випробувані стрільці скорострілів, що бороли ся з боку села, відбили успішно в протягу дня кілька разів повторені ворожі наступи в незмінній непорушимости на пороритім і замуленім лійковім полі і відобрали ворогови могучими протиударами часово втрачену землю.

П біч головних наступів на північний захід від Ypern старали ся Анґлійці також по обох сторонах гостинця Menin-Ypern посувути ся за Gheluvelt. У нашім влучнім огни артилерії посунули ся лише слабі части противника вперед; їх відігнала піхота і скоростріли.

Війська четвертої армії, що брали участь у вчерашнім бою, знов здобули в знаменитім співділаню усіх родів оружа новий успіх. Анґлійці не маючи ніякого успіху, знов потерпіли тяжкі криваві втрати.

Фронт пруського наслідника престола:

Над каналом Oise-Aisne і на гірськім фронті Chemin des Dames зросла вчера значно артилерійна діяльність; французька піхота не рушалась.

На східнім березі Мози здержав наш руйнуючий огонь коло ліса Chaum приготовлений французький наступ.

Перший генеральний кватирмайстер Людендорф.

Надіслане.

За сю рубрику редакція не відповідає.

Оголошеня.

Видає і відвічає за ред.: Др. Сидір Голубович. Друкарня А. Гольдмана, Львів, ул. Сикстуська 19.